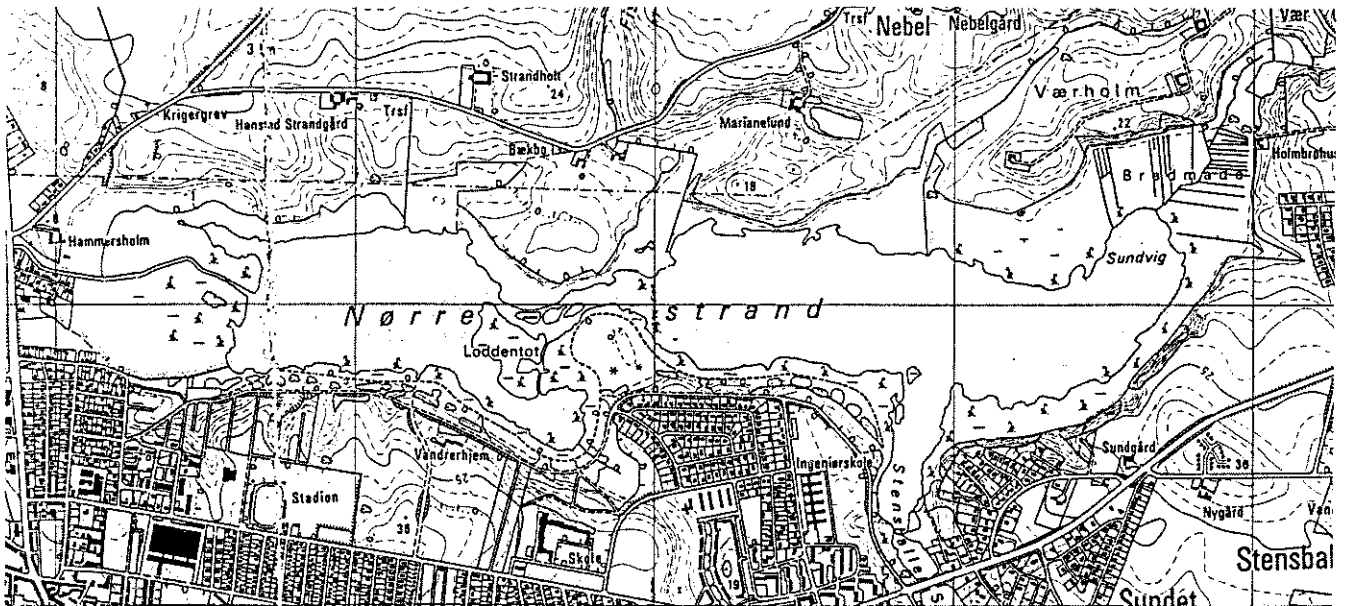

NØRRESTRAND

- VEGETATION OG FLORA

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning	s.	2
Områdets afgrænsning og inddeling	s.	3
Nørrestrands fugle	s.	3
Vigtigste botaniske områder	s.	4
Nutidig drift/pleje	s.	5
Fremtidig drift/pleje	s.	5
Forslag til overvågning af græsningseffekten	s.	6
Ældre botaniske optegnelser	s.	7
Eng- og kærarealerne	s.	7
Skrænterne	s.	8
Konklusion	s.	8
Nyere botaniske optegnelser	s.	9
Beskrivelse af vegetationen i 1976 - 1980	s.	9
Område A	s.	9
Område B	s.	9
Område C	s.	9
Område D	s.	10
Beskrivelse af vegetationen i 1988 - 1993	s.	10
Område A	s.	10
Område B	s.	10
Område C	s.	11
Område D	s.	11
Nuværende vegetation	s.	12
Område A	s.	12
Område B	s.	14
Område C	s.	16
Område D	s.	20
Område E	s.	22
Område F	s.	25
Litteratur	s.	27
Floralister fra de enkelte delområder	s.	28
Område A	s.	28
Område B	s.	30
Område C	s.	32
Område D	s.	35
Område E	s.	37
Område F	s.	39
Samlet floraliste fra Nørrestrand	s.	41
 Bilag:		
Kort med vegetationstyper		
Kopier af flyfotos med afgrænsning og særlige plantefund		

INDLEDNING

Nørrestrand ved Horsens Fjord er et lavvandet nor, der dog siden sluseportene blev bygget ved udløbet i fjorden i 1915 gradvist er blevet et ferskvandsområde.

I 1982 blev hele vandfladen, sydbredden samt engene vest for søen omfattet af en reservatfredning med jagtforbud. I fredningen blev det iøvrigt fremhævet, at området skulle bevare sit varierede landskab samt være et nærrekreativt område for beboerne i Horsens.

Størstedelen af sydbredden ejes af Horsens Kommune, der vedligeholder cykel- og gangstier samt foretager udtyndinger i skov og krat. Horsens Kommune har endvidere iværksat pleje i form af græsning på flere arealer her. Dette område er velbesøgt af beboere fra Horsens.

Nordsiden af Nørrestrand er overvejende privatejet, og flere steder er der i et samarbejde mellem Horsens Kommune, Vejle Amt og lodsejerne etableret hegninger med henblik på afgræsning og bevarelse af engarealerne.

Størstedelen af engarealerne og skrænterne rundt om Nørrestrand har tidligere været afgræsset, men i takt med opgivelse af græsningen er de nu under kraftig tilgroning. På arealer, hvor græsningen er fortsat, hovedsageligt på nordsiden, samt på pletter i de tilgroede områder kan dog stadig findes en fin og artsrig flora.

Det primære formål med undersøgelsen, der ligger til grund for denne rapport, var således at få registreret de arealer, der stadig indeholdt en værdifuld vegetation.

Feltarbejdet foregik i juli og august 1994 suppleret med et par besøg i juni og september samme år. I teksten er der endvidere tilføjet ældre iagttagelser.

Åbyhøj den 29. september 1994

Bent Vestergaard Petersen
Frejavej 12
8250 Åbyhøj
tlf 86151522

OMRÅDETS AFGRÆNSNING OG INDELING

Afgrænsning af det undersøgte område er vist på kort 1 og 2 og omfatter de udyrkede og ubebyggede arealer rundt om Nørrestrand.

Området er delt i en række mindre:

- A: Sydsiden af af den vestlige del af Nørrestrand inklusiv engene vest for søen til starten af Lindskov knude ud for Rønnevej.
- B: Lindskov knude og videre mod øst til Sundbroen.
- C: Sydsiden fra Sundbroen mod øst til Væhr.
- D: Engene vest og nord for Nørrestrands vestlige del og nord for Hansted Å herunder Hammersholm.
- E: Enge og overdrev nær Fiskebæks udløb på Nørrestrands nordside.
- F: Den nordøstligste del af Nørrestrand ved Værholm.

Til gennemgangen af den nuværende vegetation registreret i 1994 er de ovennævnte delområder atter inddelt i A1, A2 osv.

NØRRESTRANDS FUGLE

Nørrestrand er et af Østjyllands gode områder for ynglende og rastende vandfugle.

Af særlig betydning for ynglefuglene er rørskovene i øst og vestenden samt ved Loddentot og engarelerne på nordsiden og vest for søen. Også de afvekslende tilgroningsstadier på skrænter og i sumpe langs sydsiden rummer mange fuglearter.

På vandfladen og de mere uforstyrrede engarelaer på nordsiden opholder der sig konstant et større eller mindre antal rastende vandfugle.

For yderligere oplysninger om fuglelivet henvises der iøvrigt til artiklerne af Hans Pinstrup jvf. litteraturlisten.

I udpegningen af botaniske interesseområder samt i forslagene til drift og pleje er der i vid udstrækning også taget hensyn til fuglelivet i samråd med Hans Pinstrup.

VIGTIGSTE BOTANISKE OMRÅDER

I det følgende præsenteres en oversigt over de vigtigste botaniske områder (kort 1). For nærmere beskrivelse af områderne henvises til afsnittet "Nuværende vegetation".

Inddelingen i de tre kategorier er gjort ud fra registreringer i sensommeren 1994. Gennem flere besøg tidligere på året kan flere af især lokaliteterne af meget stor interesse vise sig at være af største interesse.

Lokaliteter af største interesse:

Område C4: Overdrevsskrant med bl.a. jordbær-potentil og lav tidsel

Område C5: Artsrigt ekstremrigkær med bl.a. purpur-gøgeurt.

Område E5: Veludviklet og artsrigt græsset kær med bl.a. orkideer og leverurt

Lokaliteter af meget stor interesse:

Område B2: Græsset del af Lindskov knude med bl.a. overdrev og ekstremrigkær

Område C1: Artsrigt krat med bl.a. ægbladet fligløbe

Område C3: Ugødsket artsrig overdrevsskrant med bl.a. skov-gøgelilje

Område D2: Ugræsset kær med bl.a. maj- og kødfarvet gøgeurt

Område D3: Græsset artsrigt kær med bl.a. orkideer

Område E2: Flere pletter med græsset artsrigt kær

Område E3: Græsset artsrigt kær

Område F1: Ekstremrigkær, dog noget højt voksende

Område F2: Pletter med ekstremrigkær, dog højt voksende

Område F4: Artsrigt græsset kær med ekstremrigkærspartier

Lokaliteter af stor interesse:

Område A1: Eng med nyetableret græsning

Område A2: Nyetableret græsningsskov

Område A4: Ret artsrigt græsset overdrev

Område B1: Tagrørsump med enkelte orkideer

Område C6: Rester af overdrevsvegetation på ugræsset skrant

Område E4: Ret artsfattigt græsset overdrev

Område E6: Højstaudekær og rørsump med stor mulighed for retablering og potentilt værdifuld

Område F3: Ret artsrigt kær dog pt. højt voksende

NUTIDIG DRIFT/PLEJE

Her gennemgås kort de væsentligste plejetiltag (kort 2). For en mere detaljeret gennemgang henvises til afsnittet "Nuværende vevetation".

Område A1:

Afgræsning med kreaturer samt et par heste etableret af Horsens Kommune i 1989-90. Området er ensformigt og domineret af græsser. Ud fra botaniske hensyn er græsningen tilpas, men af hensyn til ynglende vadefugle øges græsningstrykket.

Område A2:

Græsning i skov etableret af Horsens Kommune 1989-90 i forbindelse med græsningen på overdrevene i område A4. Flere væld og overdrevspartier er blevet lysåbne, men endnu ret artsfattig flora.

Område B2:

Afgræsning med får iværksat af Horsens Kommune i 1987. Områdets botaniske og rekreative værdi er blevet øget. De tørre dele er dog hårdt græssede, mens de fugtigere nærmest er ugræssede. Hegningen inddeles i flere parceller, så dele af arealet kan hvile i et par år. Fåregræsningen er senere udvidet mod øst ind i område B3.

Område F2 og F3:

Sen afgræsning med får iværksat af Vejle Amt i 1991 gennem en græsningsaftale.

Område F4:

Afgræsning med kreaturer samt sen fåregræsning sikret af Vejle Amt i 1991 gennem græsningsaftaler. Tilpas græsningstryk.

Rørskåret i område B1, B3, C2 og C5 bremser pileopvæksten, men synes iøvrigt generelt ikke at stoppe tilgroningen.

FREMTIDIG DRIFT/PLEJE

I det følgende gives forslag til, hvor en fremtidig pleje i første omgang bør indsættes (kort 2). For en mere detaljeret gennemgang henvises til afsnittet "Nuværende vegetation".

Område C5:

Ekstremrigkær under kraftig tilgroning. Bør sikres ved høslet eller bedre afgræsning, der dog er problematisk p.gr.a. meget blød bund.

Område D2:

Artsrigt kær under kraftig tilgroning. Horsens Kommune har indgået en græsningsaftale, men arealet er ikke blevet græsset i flere år. Bør sikres ved høslet eller afgræsning, der dog er problematisk p.gr.a. meget blød bund.

Område E6:

Potentielt artsrigt kær, men nu under kraftig tilgroning. Afgræsning bør etableres evt, i forbindelse med græsningen i område E5 og/eller F4.

FORSLAG TIL OVERVÅGNING AF GRÆSNINGSEFFEKTEN

For at følge floraens udvikling på de arealer, hvor pleje er etableret samt evt. til justering af plejen, gives i det følgende en række forslag til, hvor en overvågning i første omgang kan påbegyndes. For en mere detaljeret gennemgang henvises til afsnittet "Nuværende vegetation".

Hvilke overvågningsmetoder der anvendes er et spørgsmål om, hvor mange ressourcer, man vil anvende. Her er blot nævnt de mest simple metoder.

Område A1:

Indvandring af plantearter kan følges ved optagning af total floraliste og fotos af permanente kvadrater.

Område A2:

Indvandring af plantearter kan følges ved optagning af total floraliste og fotos af permanente kvadrater.

Område B2:

Indvandring af plantearter kan følges ved optagning af total floraliste og fotos af permanente kvadrater. En evt. justering af græsningen kan herudfra foretages.

Område C5:

Hvis en pleje indføres på dette værdifulde areal, bør effekten overvåges ved optælling af orkidebestandene samt evt. optagning af floraliste i permanente kvadrater.

ÆLDRE BOTANISKE OPTEGNELSER

Den væsentligste publicerede kilde er Knud Wiinstedts artikel "Horsensegnens Flora" fra Botanisk Tidsskrift 1915. Denne artikel er brugt som grundlag for beskrivelsen af Nørrestrand i "Botaniske Lokalteter bd. 5. Vejle amt". De få andre publicerede kilder, der findes, er citeret i Wiinstedts artikel. Følgende er sammenstillet ud fra direkte citeringer af Wiinstedts artikel med egne kommentarer i parentes. Interessante arter er understreget.

ENG- OG KÆR-AREALERNE

Wiinstedt har gennemgået en række enge mere indgående:

Blandingseng ved Hammersholm (Område D2?):

Yderst en bred rørsump med tagrør, blågrøn kogleaks, dusk-fredløs og gifttyde.

Dernæst alm. sumpstrå, harrild, vand-mynte, strand-kogleaks og udspærret annelgræs.

Dernæst star-eng med sylt-star, fjernakset star, hare-star, stjerne-star, top-star, trindstænglet star, håret star, dværg-star, hirse-star, eng-byg, fløjlsgræs, kødfarvet gøgeurt, trævlekrone, rød-kløver, kær-ranunkel, strand-rødtop, bidende ranunkel, vand-klaseskærm, kær-tidsel, samel og i bunden stor vandarve.

En anden eng ved Nørrestrand (sydbred?):

Yderst strand-kogleaks og lidt tagrør

Dernæst top-star, håret star, sylt-star, fjernakset star, stiv star, strand-svingel, eng-rævehale, harrild, vand-brandbæger, sump-fladstjerne, rank vinterkarse, strand-vejbred og på tangbræmmen tykbladet fladstjerne.

En tredie eng, dyndeng, ved Nørrestrands sydbred:

Yderst tagrør.

Derefter en meget tæt og mørkegrøn, våd bund med rød svingel? med spredt voksende tagrør. Heri stod vand-pileurt, eng-kabbeleje, taraxacum hamatum, strand-trehage og sylt-star, den sidste undertiden fremherskende.

Dernæst kær-star.

Dernæst en åben linje af top-star-tuer og derefter kom vældeng.

På Nørrestrands nordbred:

Yderst tagrør

Derefter blågrøn kogleaks.

Dernæst alm. sumpstrå med hestehale og strand-trehage.

Derefter vældeng.

Det tredie bælte kunne også bestå af kær-star.

Følgende er stykket sammen fra artslisterne bagest i artiklen:

Ved indløbet Sundet til Nørrestrand er der ren strandeng med bl.a. slangetunge og spæd kløver.

Ved Stensballe Sund og Nørrestrand: tykbladet fladstjerne.
Våhr Nørrestrandsenge: slangetunge og samel.
Et par steder på Nørrestrands bredder nedenfor Blæsbjerg og nær Nebel: tue-star.
Nørrestrands nordbred: samel.
Nørrestrands sydbred: stor vandarve, eng-ensian.
Omkring Nørrestrand er der smalle enge med eng-byg.
Ved udløb af bække og grøfter: strand-kvan.
Ved Nørrestrand: jordbær-kløver, gul star, strand- og liden tusindgylden, brudelys, hjertebladet og børstebladet vandaks, alm. havgræs, dværg-ålegræs, fladtrykt kogleaks, kredsbladet vandranunkel, aks-tusindblad, stor andemad, nikkende brøndsel.

SKRÆNTERNE

Følgende er stykket sammen fra artslisterne bagest i artiklen:

Stensballe Sunds vestskrænter: stivhåret hønsetarm.
Sundskrænter: klæbrig hønsetarm, håret viol, bakke-jordbær, bjerg-perikon.
Krattet mellem Våhr og Sundet: bakke-jordbær talrig (Fund af jordbær-potentil i 1994 på samme lokalitet tyder på, at Wiinstedt har forvekslet de to arter).
Nørrestrands nordbred: merian, mørk konkelys.
Skrænt på Nørrestrands sydbred ved de nye skydebaner: stivhåret hønsetarm.
Strandskrænt: kommen.
Ved Nørrestrand: ru bittermælk.
Væld i græsskrænter: ager-padderok, blågrå siv, blågrøn star og håret star.

Banker ved Våhr: vår-ærenpris (Føjlagtigt nævnt i Bot. Lok. fra Nørrestrand; det må dreje sig om grusgravningsområdet øst for Våhr).

KONKLUSION

Forekomst af den lange række af strandengsplanter viser, at engene har været mere saltpåvirkede end nu, samt at store dele har været græsset eller drevet med høslet igennem mange år p.gr.a. fund af de sjældne arter samel, eng-ensian, rank vinterkarse, spæd kløver, slangetunge, tue-star, eng-byg og gul star.

Underligt nok har Wiinstedt ikke fundet butblomstret siv.

Vandplantefloraen har været ret artsrig og igen peger saltvandsarterne alm. havgræs og dværg-ålegræs på den højere saltprocent dengang.

Skrænterne har været mere lysåbne og dele (især ved Sundet) har været afgræsset igennem mange år, da der er fundet flere sjældne og meget sjældne arter der, bl.a. stivhåret hønsetarm. Der findes dog også krat (mellem Våhr og Sundet), hvilket tyder på en begyndende tilgroning allerede dengang.

I dette krat nævner Wiinstedt bakke-jorbær som talrig, hvilket må bero på en forveksling med jordbær-potentil, der blev fundet her i 1994. Ifølge Botanisk Museum, der har verificeret fundet, er jordbær-potentil kendt fra lokaliteten i forrige århundrede.

NYERE BOTANISKE OPTEGNELSER

Af nyere publicerede kilder foreligger blot to af undertegnede. Egne optegnelser gennem årene er indsamlet i to perioder, dels i årene 1976-1980 og dels i årene 1988 - 1993.

I den første periode var det hovedsageligt område A og B, der blev besøgt samt et par besøg i område C, mens område D ikke blev besøgt.

I den anden besøgsperiode besøgtes hovedsageligt område C, lidt mindre område B samt et enkelt besøg i område A og D.

BESKRIVELSE AF VEGETATIONEN I 1976 - 1980

OMRÅDE A

På skrånterne nær Nordmarksvej er der fundet steppeplanter, bl.a. knold-rottehale. Kærområderne mellem gangstien og selve Nørrestrand (område A2) var flere steder lavtvoksende med forekomst af bl.a. min. 50 stk. purpur-gøgeurt og desuden stor skjaller, kær-mangeløv, dusk-fredløs, eng-kabbeleje, trævlekrone, kær-snerre og sump-forglemmigej.

OMRÅDE B

Selve "knolden" på Lindskovs Knude og arealerne mellem denne (især vest for "knolden") og stien langs søbredden (område B2) var forholdsvis lavtvoksende med ret artsrig kær- og overdrevsvegetation. Af arter kan fra kærområderne nævnes eng-troldurt, smalbladet kæruld, maj-gøgeurt ca. 25 stk, vandklaseskærm, kragefod og eng-kabbeleje. På "knolden" fandtes bl.a. kornet stenbræk, hulkravet kodriver, stor knopurt, alm. kamgræs, hvid okseøje, bitter bakkestjerne, rødknæ og blåhat.

Mellem stien og søen (område B1) fandtes mere højt voksende kær- og sumpvegetation med arter som purpur-gøgeurt enkelte, gifttyde, kær-svovlrod, smalbladet mærke, kragefod, alm. mjøldurt, krybende baldrian, vand-mynte, sværtevæld, kær-fladstjerne, trævlekrone, eng-kabbeleje, dusk-fredløs og sø-kogleaks.

OMRÅDE C

I 1979 var græsningen i kærområderne lige ophørt, men kæret mellem stien og søen nedenfor Djævlekløften og mod øst (område C2 og C5) var stadig delvist hegnet. (Jeg har i 1978 eller 1979

set kreaturer på arealet). Der blev i hvert fald fundet en række lyskrævende urter som hjertegræs og leverurt og desuden maj-gøgeurt > 1000 stk., vand-mynte, sværtevæld, sump-kællingetand, eng-kabbeleje, bukkeblad, kær-trehage, kær-dueurt, eng-troldurt, smalbladet kæruld samt kær-svinemælk og blågrøn kogleaks, der er rester af en mere saltpåvirket vegetation.

I krattene og skovstykkerne blev fundet bl.a. skov-hullæbe og skov-forglemmigej, og på skrånterne, der visse steder var græssede, fandtes bl.a. hulkravet kodriver og kornet stenbræk.

På og omkring stien fandtes en del enårige indslæbte arter, der viser, at der for nylig var foretaget jord- eller anlægsarbejde her formentlig ved nedlægning af nogle brønde. Her kan nævnes alm. svinemælk, kornblomst, skive-kamille, vellugtende kamille, canadisk bakkestjerne, skærm-vortemælk, rank vejsennep, ungarsk vejsennep, finbladet vejsennep og gul sennep.

OMRÅDE D

Optegnelser mangler.

BESKRIVELSE AF VEGETATIONEN I 1988 - 1993

OMRÅDE A

Purpur-gøgeurt er blevet eftersøgt, men den pågældende lokalitet var helt tilgroet i tagrør og arten forsvundet.

OMRÅDE B

Arealerne omkring Lindskov Knude indenfor stien (område B2) er jævnlige blevet besøgt i 1988 til 1992.

I 1988 var der etableret fåregræsning på dele af arealet, men fårene foretrak de tørre partier på bl.a. selve knuden, der var hårdt græsset, mens de fugtige kærømråder overvejende var højt tilgroet. I dette år fandtes dog en ret artsrig flora med flere spændende arter bl.a. hjertegræs, fladtrykt kogleaks, hulkravet kodriver, guldhavre, trævlekrone, alm. kamgræs, eng-kabbeleje, kær-snerre, kær-padderok, fladstrået rapgræs, strand-kogleaks, blågrøn kogleaks, sylt-star, blåhat, alm. knopurt, hvid okseøjje, vand-mynte, kær-galtetand og ikke mindst maj-gøgeurt 2 og purpur-gøgeurt 1.

I 1990 var billedet et helt andet. Gøgeurterne var forsvundet sammen med hjertegræs og fladtrykt kogleaks, der blev eftersøgt. Der fandtes iøvrigt meget få bredbladede urter og vegetationen var domineret af græsser.

OMRÅDE C

Området er besøgt mange gange i 1988-1992.

Kæret (område C2) mellem stien og søen nedenfor Djævlekløften er under kraftig tilgroning med pilearter, alm. mjøddurt, tidsel-arter, stor nælde, star-arter og lådden dueurt, men hvor der er kraftig vældpåvirkning, er der stadig små lysåbne mosrige pletter længere mod øst (område C5) med artsrig og spændende vegetation. På disse pletter findes bl.a. purpur-gøgeurt 8, maj-gøgeurt 100, den meget sjældne krydsning mellem maj- og purpur-gøgeurt, vinget perikon, butblomstret siv, eng-troldurt, vand-klaseskærm, tvebo baldrian m.m.m. Store arealer længere mod øst er iøvrigt domineret af butblomstret siv.

Krattene og skovstykkerne har ikke ændret karakter. De er blevet grundigere gennemgået i disse år og der er fundet flere spændende arter: skælrod, skov-hullåbe, sanikel, hulkravet kodriver, ægbladet fliglåbe 30 og rød kornel (område C1).

Djævlekløften (område C3) græsses af heste og er generelt gødet og artsfattigt. Et særligt stejlt nordvendt parti er dog ugødet og rummer en artsrig flora med bl.a. skov-gøgelilje 3, knold-ranunkel, kornet stenbræk, vår-star, lund-padderok, krat-viol, lyng-snerre, bølget bunke, smalbladet høgeurt og fåre-svingel.

Øst for Djævlekløften ligger et større hestegræsset parti (område C4), hvor store dele er gødede og botanisk uinteressante. På de stejleste partier er der rester af en artsrig overdrevsvegetation med kornet stenbræk, hare-star, hvid okseøje, hunde-viol, mark-frytle, hulkravet kodriver og lav tidsel, der er meget sjælden i Jylland syd for Århus.

Længere mod øst (område C6) er skrånterne lavere og stort set kratbevoksede. På en enkelt plet langs en sti på skrånten fandtes bl.a. lidt kornet stenbræk, kransbørste, alm. mælkeurt og andre overdrevsarter.

OMRÅDE D

På engen øst for den nu nedrevne Hammersholm (område D2) ligger et lavtvoksende artsrigt kær, der græsses i nogle år. Herfra kan nævnes maj-gøgeurt > 200, kødfarvet gøgeurt 4, hjertegræs, fladtrykt kogleaks, kær-trehage og sylt-star (strandplante).

NUVÆRENDE VEGETATION

Ud fra områdets topografi, vegetation og drift er det inddelt i en række delområder hvis afgrænsning fremgår af kort 1 og 2 samt kopier af flyfotos bagest i rapporten. Bagest i rapporten findes floralister fra de enkelte delområder samt en samlet liste suppleret med ældre fund.

OMRÅDE A1

Afgrænsning

Dette område udgør den sydvestlige del af engene og tilstødende arealer af Nørrestrand. Mod nord afgrænses området af Hansted Å, mod øst af selve Nørrestrand og mod syd og vest af bebyggede arealer.

Beskrivelse af vegetationen

Størstedelen af arealet græsses, men vegetationen er ret artsfattig, da det for få år siden var helt tilgroet i højstaudekær og tagrørsump.

Dominerende er lyse-siv, høj sødgræs, tagrør, rørgræs og mosebunke, men spredt ses også mere lavtvoksende urter som lavranunkel, kær-padderok, eng-nellikerod, tykbladet ærenpris m.fl.

Mod syd ligger der mindre, tørrere delvis ugræssede arealer med krat af pil og rød-el, hvori ses en række forvildede haveplanter. Dette areal grænser tæt op til kolonihaver/veje og dele var tidligere en losseplads, hvilket forklarer de tætte bestande af sildig gyldenris, skvalderkål, glat burre, den til haver indførte brombærart *rubus armeniacus*, tidsler og skræpper.

Pleje/drift

Størstedelen af området blev på foranledning af Horsens Kommune i 1989-90 taget under afgræsning, der foregår med kreaturer og heste.

Vurdering

I foråret synes arealet velafgræsset, men gror noget til i løbet af sommeren, især de mere fugtige partier mod øst. Botanisk set synes græsningstrykket at være tilpas, men af hensyn til ynglende vadefugle (vibe, dobbeltbekkasin og rødben) burde græsningstrykket øges. Floraen kan med tiden ventes at blive mere varieret og artsrig, da der umiddelbart nord for Hansted Å findes artsrige karsamfund, hvorfra planter kan indvandre.

Overvågning

Det kunne være interessant at følge udviklingen i floraens sammensætning f.eks. ved udlæggelse af et eller flere permanente kvadrater. En dækningsgradsanalyse ville være ideel, men er tidskrævende, så der kan blot optages en total artsliste samt evt. fotoregistrering af en række kvadrater på f.eks. 4 m² anbragt i linje fra de mere tørre dele i vest til de fugtigere mod øst. Der kan evt. suppleres med dækningsgradsanalyse f.eks. hver 5. år.

OMRADE A2

Afgrænsning

Området udgør sydsiden af Nørrestrand fra engene i vest (område A1) til det fåregræssede areal på Lindskov Knude (område B2). Mod syd afgrænses det af Nordmarksvej, mens selve Nørrestrands vandflade udgør nordgrænsen. Floraen langs Nordmarksvej er medtaget i floralisten.

Beskrivelse af vegetationen

Langs Nordmarksvej ligger en mere eller mindre stejl nordvendt skov- eller kratbevokset skrænt. Flere steder ses vældprægede partier og sumpe. Efter en grøft for foden af skrænten løber en vest/øst-gående gang/cykelsti og nord for denne ligger tagrørsump eller højstaudekær ud mod Nørrestrand.

Langs Nordmarksvej ses ud over almindelige vejkantsarter flere steder en interessant flora fra sandet overdrev med f.eks. dusk-syre, rødknæ, sølv-potentil, bidende stenurt, alm. kællingetand, alm. gyldenris, djævelsbid, krat-fladbælg, smalbladet høgeurt, pille-star og kattesøg.

Ved anlæggelsen af Nordmarksvej ca 1940 er der iøvrigt etableret busket-planter bestående af bl.a. glansbladet rose, rynket rose og den noget usædvanlige kamtchatka-rose.

Den vestlige del af skrænten afgræsses. På enkelte lysåbne steder ses en artsfattig overdrevsvegetation med bl.a. kornet stenbræk, men ellers er vegetationen stadig domineret af planter fra skov og skovsumpe og ret artsfattig.

Rørsumpen langs Nørrestrand er højt voksende og artsfattig, men langs grøfter og stier ses enkelte lavere urter. I større samlegrøfter, bl.a. afløbet fra skøjtebanen (område A3) blev der set en ret artsrig vandplanteflora med roset- og fladfrugtet vandstjerne samt svømmende og kruset vandaks.

Under et besøg blev iøvrigt set Pragt vandnymfe ved een af grøfterne.

Pleje/drift

På den vestlige del af den nordvendte skrænt er der i 1989-90 etableret kræturgræsning af Horsens Kommune i forbindelse med græsningen i slugterne (område A4) syd for. Resten af arealerne er uden drift.

Vurdering

Kun enkelte steder langs Nordmarksvej ses mere artsrig overdrevsvegetation, men flere steder, bl.a. i flere væld, er bunden nu allerede lysstillet og velafgræsset og indvandring af nye arter kan forventes.

Botanisk set burde hele arealet afgræsses, især da der i 1970'erne blev fundet en stor bestand af purpur-gøgeurt mellem gangstien og selve søen. Græsningen i krattet på skrænten giver en spændende variation og kan evt. udvides. Af hensyn til småfuglene bør dog noget krat/skovbevoksning bevares og ligeledes sikrer rørsumpen langs søen, at fuglelivet her kan være uforstyrret selv om der foregår en intens trafik af mennesker/hunde/knallerter på stien.

Overvågning

Det kunne være interessant at følge udviklingen i floraens sammensætning f.eks. ved udlæggelse af permanente kvadrater. En dækningsgradsanalyse ville være ideel, men er tidskrævende, så der kan blot optages en total artsliste samt evt. fotoregistrering af en række kvadrater på f.eks. 4 m² anbragt i de nu lysåbne vældpartier samt overdrevspartierne.

OMRÅDE A3

Dette areal overrisles og anvendes som skøjtebane i frostpeioder.

I sommerhalvåret slås det regelmæssigt og fremstår som kulturgræsmark. Vegetationen er artsfattig og domineret af græsser med en del fladstrået siv, sylt-star og alsike-kløver iblandet. I en grøft midt i området ses grenet pindsvineknop, kruset vandaks m.m.

Arealet er kraftigt kulturpåvirket og uden særlig botanisk interesse.

OMRÅDE A4

Afgrænsning

Arealet er hegnet og græsset og udgøres af to slugter umiddelbart syd for Nordmarksvej forbundet med en smal stribe græsset krat/skov.

Beskrivelse af vegetationen

Slugterne fremstår som landskabelig flot overdrev, den vestlige med en del krat og et væld ned midt igennem.

Vegetationen er ret artsrig dog uden bemærkelsesværdige arter. Fremhæves skal dog kornet stenbræk, der især på den østvendte skrænt af den vestligste slugt er talrig, forskelligfarvet forglemmigej og den ret sjældne æble-rose, der dog kan være plantet eller forvildet.

Pleje/drift

Slugterne afgræsses af kreaturer i skifte med afgræsningen af skræntpartiet i område A2.

Vurdering

Den ikke særlige rige flora peger på, at slugterne tidligere har været gødsket eller tilgroet og synes nu noget hårdt græsset. I forbindelse med etableringen af græsningen i område A2 får slugterne nu en hvileperiode og undlades gødskningen vil arealets botaniske værdi øges.

OMRÅDE B1

Afgrænsning

Området udgør den ugræssede del af Lindskov Knude med Loddentot.

Beskrivelse af vegetationen

Størstedelen af arealet er højt tilgroet tagrørsump eller artsfattigt højstaudekær. Langs gangstien og trampede stier i sumpene ses dog stedvis en mere lavtvoksende vegetation. I kærømråderne er der i 1970'erne iagttaget orkideer og ifølge lokale gæster kan der stadig ses enkelte maj-gøgeurt især nordøst for fugletårnet på Lindskov Knude. Der er også her, der i 1994 blev set tvebo baldrian.

Pleje/drift

Arealet er ugræsset, men der foregår rørhøstning i hele rørsumpen.

Vurdering

Det ser ud til at rørhøsten bremser tilgroningen af arealet at dømme ud fra forekomsten af de lavtvoksende tvebo baldrian og gøgeurter.

Af botaniske hensyn burde arealet afgræsses, men af hensyn til rørskovsfugle lades det urørt og rørskåret bibeholdes.

OMRADE B2

Afgrænsning

Arealet udgør den afgræssede del af Lindskov Knude

Beskrivelse af vegetationen

Langs sydsiden og midt i arealet ligger skrånter og tørrere partier med overdrevsvegetation afvekslende med mindre mere fugtige lavninger.

Mod vest, nord og nordøst ligger mere fugtig bund med starsump, kær og rørsump.

Vegetationen er domineret af græsser og halvgræsser og de bredbladede urter står meget spredt. Ved grundig gennemgang blev der dog fundet mange arter, heraf flere sjældnere. På bakken midt i området gror guldhavre og hulkravet kodriver samt æble-rose, og i en lavning lige vest herfor fandtes hjertegræs og fladtrykt kogleaks.

Mest bemærkelsesværdigt fandtes længst mod vest nær gangstien butblomstret siv sammen med bl.a. vand-klaseskærm og gifttyde. Her groede også en større bestand af strand-kogleaks og blågrøn kogleaks. Sammen med sylt-star og strand-svingel udgør de to sidstnævnte arter den sidste rest af en mere saltpåvirket vegetation fra da Nørrestrand indeholdt brakvand.

Pleje/drift

Arealet er siden 1987 blevet afgræsset af får. Det græssede areal er siden blevet udvidet i to omgange mod syd og øst ind i område B3 (ca. 1990).

Vurdering

Den græsdominerede ensformige vegetation skyldes dels, at arealet var temmelig tilgroet inden græsningen blev etableret, og dels overgræsning. Fårene foretrækker klart at græsse på den mere tørre del af arealet, mens de fugtige partier nærmest er ugræsset.

Lige efter fåregræsningen blev iværksat, blev der på et nu nedbidt areal set bl.a. maj- og purpur-gøgeurt, der ikke er set siden 1988 trods ihærdig eftersøgning. Det må dog nævnes, at området er et yndet udflugtsmål, og det kan ikke udelukkes, at de mere iøjnefaldende plantearter, specielt orkideerne, udryddes ved plukning.

Optimalt ville være afgræsning med kreaturer, men får er nu mere publikumsvenlige. Som forsøg kunne fårehegningen inddeles i flere mindre parceller, og dele af arealet således hvile i et par år for at se udviklingen.

Overvågning

Arealet er ideelt til overvågning af græsningseffekten ved udlægning af permanente kvadrater og optagning af total floraliste, fotoregistrering og/eller dækningsgradsanalyser.

OMRADE B3

Afgrænsning

Arealet udgøres af sumpe og krat fra Lindskov Knude i vest til Sundbroen i øst.

Beskrivelse af vegetationen

Yderst mod Nørrestrand ligger tagrørsump og højstaudekær. Indenfor ligger elle- og pilesumpe og dernæst rejser en lav skrænt sig bevokset med skov og krat. Langs Sundet, især hvor Østerskompagniet havde sin fabrik, er vegetationen mere åben og ruderatpræget blandet med lavtvoksende tørbundsvegetation. Af interessante arter blev der blot fundet skov-hullæbe groende i krat ovenpå gamle bunker af østersskaller.

Pleje/drift

I rørsumpen drives der rørhøst, og hele den vestlige del af den kastbevoksede skrænt er for nylig blevet inddraget under fåregræsningen på Lindskov Knude.

Vurdering

Botanisk er området ikke særlig interessant. Den græssede kratskrænt kan forventes at blive mere artsrig.

OMRADE C1

Afgrænsning

Området ligger på østsiden af Sundet og grænser mod syd og øst op til bebyggede arealer og haver og mod nord til mere åben tagrørsump (område C2).

Beskrivelse af vegetationen

Nærmest Sundet ligger rørsump, højstaudekær og pile-elle-sump, mens de tørrere arealer mod øst er mere eller mindre tilgroet i krat og skov.

På de tørre arealer er vegetationen især mod syd præget af en del forvildede haveplanter f.eks. glansbladet og mangleblomstret rose, guldregn, dunet gedeblad, hvid kornel, ribs, og stikkels-

bær. Dette område har formentlig tidligere været lagrings- eller graveområde for Østerkompagniet samt bebygget. Længere mod nord ses mere naturlig krat- og skov-vegetation med interessante arter som aks-rapunsel, rød kornel, hulkravet kodriver, sanikel, skovbyg, ægbladet fliglæbe, skov-hullæbe og i 1991 fandtes skælrod. Jordbunden er kalkrig og der ses stedvis østers- og andre muslingeskaller.

Pleje/drift

Arealet er uden drift, dog foretages der af Horsens Kommune regelmæssig vedligeholdelse af gangstien gennem området bl.a. ved udtynding af krattet langs stien.

Vurdering

Da jordbunden er meget kalkholdig er der mulighed for udvikling af en spændende vegetation, hvilket allerede kan ses i den nordlige del af kratskoven.

Arealet lades urørt som nu bortset fra vedligeholdelse af stien. Der bør udpeges permanente arealer til anbringelse af kvasbunker efter udtyndingen for at undgå ødelæggelse af især orkideernes voksesteder.

I 1970'erne fandtes ud mod Sundet flere steder lavtvoksende artsrig kærvegetation med bl.a. maj-gøgeurt. Disse områder er nu helt tilgroet i rørsump.

OMRADE C2

Afgrænsning

Arealet udgør mere åben rørsump beliggende langs sydøstsiden af Nørrestrand mellem et mere tilgroet område (område C1) mod sydvest og et område med ekstremrigkærvegetation (område C4).

5

Beskrivelse af vegetationen

Langs selve Nørrestrand ses udstrakt ensformig tagrørsump, derefter højstaudekær/rørsump med en del pil og nærmest land omkring gangstien ses krat.

Pleje/drift

På de østlige dele af arealet drives der rørhøst.

Vurdering

Området er ikke af særlig botanisk interesse og af hensyn til rørskovsfuglene lades det urørt, dog med rørhøst som nu.

OMRADE C3

Afgrænsning

Arealet udgøres af en slugt kaldet Djævlekløften.

Beskrivelse af vegetationen

Området er et af de få langs sydsiden af Nørrestrand, der stadig er lysåben og indeholder en lavtvoksende vegetation. Størstedelen er dog gødsket/hårdt græsset og relativt artsfattigt, men mod nordvest ligger en meget stejl nordvendt

skrænt med artsrig overdrevsvegetation. Fra denne skrænt kan nævnes lyng-snerre, lund-padderok, hunde-viol, krat-fladbælg og i 1988 fandtes kornet stenbræk, knold-ranunkel, vår-star og ikke mindst skov-gøgelilje, der formentlig stadig findes her.

Pleje/drift

Arealet afgræsses af heste.

Vurdering

Græsningen med heste er noget hård ved vegetationen, men nok den eneste mulighed for at få arealet afgræsset. På den stejle skrænt har hestene vanskeligt ved at færdes og vegetationen er her særdeles fin og velgræsset.

En evt. gødskning bør undgås.

OMRÅDE C4

Afgrænsning

Arealet udgøres af en nordvendt græsset skrænt nordøst for Djævlekløften.

Beskrivelse af vegetationen

Mod sydvest er skrænten kratbevokset med åbne partier, mens skrænten i nordøst er helt åben. Vegetationen er generelt ret artsfattig, men der ses dog pletvis partier især på de stejleste dele mod nordøst med en artsrig flora og flere sjældne arter. Af sjældnere arter ses lav tidsel, bredbladet timian og jordbær-potentil.

Pleje/drift

Arealet afgræsses af heste. De mest bevoksede dele af skrænten har tidligere været udenfor græsning.

På et fladt parti længst mod nord tæt ved gangstien har der været forsøgt dyrket korn som fodertilskud til hestene.

Vurdering

Hestene er noget hårde ved vegetationen, der på mere sandede steder er helt slidt ned, men det er vel den eneste mulighed for at få arealet græsset. De mindre stejle dele synes at have været gødsket, hvilket må ophøre.

Hele skrænten er en potentiel værdifuld lokalitet, da der spredt forekommer artsrig vegetation, der bør få lov til at brede sig.

Lav tidsel er næsten manglende i den sydlige del af Jylland, og jordbær-potentil er i Jylland kun kendt fra få lokaliteter mod øst.

OMRÅDE C5

Afgrænsning

Arealet udgøres af rørsump og højstaudekær med ekstremrig-kærsvegetation langs sydøstsiden af Nørrestrand.

Beskrivelse af vegetationen

Nærmest Nørrestrand ligger tagrørsump. Dernæst følger et vældpåvirket bælte med bl.a. butblomstret siv. Dette ekstremrigkær er generelt totalt domineret af butblomstret siv og relativt artsfattigt over store dele. Pletvis ses dog helt lave partier med mospuder og kraftig vældpåvirkning og meget artsrig flora med forekomst af en del sjældnere arter som maj-gøgeurt, tvebo baldrian, vinget perikon, leverurt (mod nordøst), eng-troldurt (mod sydvest) og vand-brandbæger. Desuden forekommer der en mindre bestand af purpur-gøgeurt og dens krydsning med maj-gøgeurt, der begge er set for få år siden og formentlig stadig forekommer.

Ekstremrigkæret strækker sig flere steder helt ind til gangstien men ellers ligger der indenfor vældzonen højstaudekær og starsump hvori der kan ses enkelte maj-gøgeurt.

Pleje/drift

Tagrørsumpen langs Nørrestrand anvendes til rørhøst. Horsens Kommune har 1993/94 foretaget udtynding i pileopvæksten.

Vurdering

Arealet er et af de mest værdifulde botaniske lokaliteter ved Nørrestrand og burde sikres. Purpur-gøgeurt er meget sjælden så langt mod syd og kendes kun fra een lokalitet sydligere: Boller Strand. Krydsningen Purpur x maj-gøgeurt er kun kendt fra een anden lokalitet i Danmark.

Rørhøsten holder ikke tilgroningen nede og græsning eller høslæt i sensommeren bør indføres. Græsning med får eller heste er næppe mulig, da bunden mange steder er meget blød.

Overvågning

Iværksættes der pleje af arealet, bør orkide-bestandene årligt optælles evt. suppleret med total floraliste, fotoregistrering og dækningsgradsanalyse.

OMRÅDE C6

Afgrænsning

Arealet udgøres af de ugræssede dele af skrænten sydøst for Nørrestrand.

Beskrivelse af vegetationen

Den sydvestlige del er helt tilgroet i skov og krat mens de nordøstlige dele er mere åbne og græsdominerede. Floraen er generelt artsfattig, dog ses der på et særligt stejlt parti rester af en lavtvoksende vegetation på og omkring en trampet sti. Herfra kan nævnes djævelsbid, hunde-viol og fra 1988 kornet stenbræk, alm. mælkeurt og kransbørste.

Pleje/drift

Arealet er uden drift.

Vurdering

En trampet sti langs marken ovenfor skrænten indikerer, at

toppen af skrænten er et yndet udflugtsmål og udsigtspunkt. Af botaniske hensyn burde arealet reetableres og græsses evt. i forlængelse af hestegræsningen i område C3 og C4.

OMRÅDE C7

Afgrænsning

Arealet omfatter den østlige del af Bredmade samt tilstødende arealer øst for Nørrestrand.

Beskrivelse af vegetationen.

Yderst mod Nørrestrand ses udbredt rørskov, indefter blandet rørskov og højstaudekær.

Vegetationen er ret artsfattig.

Pleje/drift

Arealet er pt. uden drift. I eftersommeren 1994 er dog et mindre areal mod syd nær område C5 blevet slået maskinelt og det afslåede fjernet.

Vurdering

Botanisk uden interesse, men rørskoven har stor betydning for forekomst af græshoppesanger og ynglende rørhøg og skægmejse og tilstanden bør ikke ændres. Med tiden kan en partiel rørhøst dog blive nødvendig for at stoppe udviklingen mod pilesump.

OMRÅDE D1

Afgrænsning

Arealet omfatter de tørre dele vest for Nørrestrand og nord for Hansted A og afgrænses af dyrket mark og bebyggelse mod vest og nord.

Beskrivelse af vegetationen

På området har tidligere ligget gården Hammersholm, der nu er helt fjernet. Til gården har hørt en større park, der nu fremstår som skov med islæt af plantede og forvildede træer og buske f.eks. avnbøg, småbladet lind og snebær. Spredt langs grusvejene i området ses desuden gamle læge- og prydplanter som hundetunge, marts-viol, alm. katost og læge-oksetunge. Iøvrigt ses almindelige vejkanter- og ruderatplanter. Mod øst ligger et større græsdomineret areal med borde og bænke samt kortbord over Nørrestrandsfredningen.

Pleje/drift

Vejkanterne langs grusvejene slås og desuden slås arealet mod øst for at bevare udsigten over Nørrestrand.

Vurdering

Arealet har blot interesse som rasteplass for besøgende og der er en pragtfuld udsigt over vestenden af Nørrestrand og engene her. Indkørslen til rasteplassen bør markeres tydeligt med skiltning. En sådan mangler i øjeblikket.

OMRÅDE D2

Afgrænsning

Arealet ligger vest for Nørrestrand og nord for Hansted A og grænser i vest op mod de tørre partier omkring det tidligere Hammersholm og mod nord ligger græset eng.

Beskrivelse af vegetationen

Yderst mod Nørrestrand ligger udstrakt artsfattig tagrørskov, dernæst rørsump med tagør, høj sødgræs og rørgræs med spredte pile. Nærmere land ses mere eller mindre højt voksende højstaudekær samt starsump.

I højstaudekæret ses flere steder en artsrig kærvegetation, især længst mod vest samt i et område mod nord nærmest det græssede areal mod nord (område D3). Disse arealer har været græsset for få år siden og indeholder bl.a. maj-gøgeurt, kødfarvet gøgeurt, fladtrykt kogleaks, kær-trehage, nøgle-skræppe, smalbladet kæruld, vandnavle, kær-dueurt, trævlekrone, vand-brandbæger og især i tidligere nu tilgroede afvandingsgrøfter sideskærm, gifttyde og vand-klaseskærm.

Forekomst af sylt-star og strand-svingel er rester fra Nørrestrands tid som brakvandsområde.

Pleje/drift

På størstedelen af rørsumpen drives der rørhøst, men ellers er arealet pt. uden drift. Horsens Kommune har i 1992 indgået en aftale om græsning af arealet, der dog endnu ikke er påbegyndt.

Vurdering

Kærpartierne nærmest land er af stor botanisk værdi med forekomst af bl.a. maj- og kødfarvet gøgeurt og græsningen her bør snarest genoptages. Et problem er dog den visse steder meget bløde bund, der evt. kan frahegnes af hensyn til kreaturerne. Rørskoven er af betydning for fuglelivet og bør bevares som nu med rørhøst, der holder tilgroningen i pil tilbage, hvorved udsigten fra rasteplassen i område D1 bevares.

OMRÅDE D3

Afgrænsning

Arealet udgøres af eet enkelt stort sammenhængende græsningsområde langs nordvestsiden af Nørrestrand. Arealet grænser mod nord og vest op til dyrket mark, mens sydgrænsen udgøres af selve Nørrestrand eller de ugræssede dele af engene vest herfor.

Beskrivelse af vegetationen

I den østlige del ligger yderst mod Nørrestrand ugræsset eller ekstensivt græsset rørsump, der i den vestlige del er afløst af græsset kær. I denne zone ses flere steder elle- eller pilesump. Nærmere land følger ugødsket, ekstensivt græsset artsrigt kær, der på mere tør bund afløses af gødsket eng og overdrev. De græssede ugødskede kær områder er meget varierede med tuer med overdrevsflora og vældpåvirkede pletter med åben mosrig vegetation. Der ses flere steder en meget artsrig flora med bl.a. maj-gøgeurt, hjertegræs, fåblomstret kogleaks, lancet-

bladet høgeurt, blågrå siv, bukkeblad, eng-troldurt, tvebo baldrian, vinget perikon, vand-brandbæger og vand-klaseskærm. Den gødskede stribe af eng og overdrevsskrant mod nord er artsfattig, meget hårdt græsset og optrampet.

Pleje/drift

Arealet græsses af kreaturer af flere forskellige racer samt enkelte heste og en tyr. Arealet er inddelt i flere mindre hegninger, der dog på besøgstidspunktet stod åbne. På den vestlige yderste del af rørskoven drives der rørhøst.

Vurdering

De ugødskede kærarealer er af stor botanisk værdi med forekomst af flere sjældnere arter.

Gødskning bør undlades på de andre arealer.

OMRÅDE E1

Afgrænsning

Arealet udgøres af græssede, gødskede parceller mellem dyrkede marker syd for gården Strandholt og vest for Bækbo nord for Nørrestrand.

Beskrivelse af vegetationen

Arealet består af flere parceller, der alle er gødskede og meget artsfattige. Græsser dominerer med få andre spredtvoksende urter.

Pleje/drift

Arealet græsses af kreaturer. Den nordøstligste parcel omlægges tidsvis.

Vurdering

Botanisk uinteressant p.gr.a. gødsningen.

OMRÅDE E2

Afgrænsning

Arealet består af en enkelt stor hegning langs Nørrestrands nordside lige nord for Loddentot.

Beskrivelse af vegetationen

De højestliggende dele længst mod nord er gødskede og hårdt græssede. Flere steder er den fugtige bund trådt op i tuer, f.eks. omkring et nygravet vandhul mod vest. Nærmere Nørrestrand ses pletvis ugødsket kær og starsump med en ret artsrig flora. Der er generelt græsset helt ud til bredden af Nørrestrand, hvor bunden er fast og sandet, her med egentlig sandstrand. Andre steder strækker kær eller rørsump sig ud til kanten.

De gødskede dele er artsfattige og græsdominerede, mens de ugødskede dele er artsrige med f.eks. vand-brandbæger, gifttyde, trævlekrone og vand-klaseskærm. Potentielt voksested for gøgeurter. I rørsumpen vokser iøvrigt brudelys.

Der blev observeret en del opskyl af vandplanter, hvor bredden var åben. Vandpest sås i mængder og desuden fladfrugtete vandstjerne og kruset vandaks. Søbunden her syntes dog vegetationsløs, men det kan ikke udelukkes at vandplanterne kan stamme fra søbunden. En anden mulighed er dog, at de stammer fra Hansted å og aflejres her.

Pleje/drift

Arealet afgræsses af kreaturer. De tilstødende stubmarker var på besøgstidspunktet inddraget i græsningen. Vandhullet mod vest er etableret af Horsens Kommunes plejehold.

Vurdering

De ugødskede klår og sumpe er botanisk værdifulde. Hele området er et yndet opholdssted for vandfugle formentlig også på grund af de mange vandplanter.

OMRÅDE E3

Afgrænsning

Arealet udgøres af een stor hegning grænsende op til Fiskebæks udløb mod øst.

Beskrivelse af vegetationen

De tørreste dele mod nordvest og nord samt en smal stribe langs Fiskebæk er gødsket og artsfattig overdrev og eng, mens de centrale dele af arealet er ugødsket meget fugtigt artsrigt kær og starsump med bl.a. vand-klaseskærm, gifttyde talrig, vandbrandbæger og blågrå siv. Potentielt voksested for gøgeurrter. I de bedste dele af kæret er der for nylig oprenset en nord-sydgående afvandingsgrøft. Ifølge flyfotos eksisterede grøften i 1990.

Pleje/drift

Arealet græsses af kreaturer.

Vurdering

Den ugødskede centrale del af området er botanisk værdifuld og der kan formentlig findes talrige arter tidligere på året, heriblandt orkideer. Afvanding af dette areal bør undgås.

OMRÅDE E4

Afgrænsning

Område E4 og E5 udgør een hegning, hvor område E4 er den vestlige gødskede og hårdt græssede del. Vestgrænsen er Fiskebæks udløb og mod nord ligger dyrket mark.

Beskrivelse af vegetationen

Mod nord ligger en græsset overdrevsskrant med spredt eller i vest mere tæt krat. Engen syd for er hårdt græsset, græsdomineret og artsfattigt og stærkt påvirket af de store mængder af grågæs, der opholder sig her. Visse steder er vegetationen

fuldstændig nedslidt eller består udelukkende af glat vejbred og skive-kamille. Overdrevsskrænten synes noget gødet og er hårdt græsset og ret artsfattig. Der fandtes dog bl.a. kornet stenbræk og knold-ranunkel.

Pleje/drift

Arealet græsses af kreaturer.

Vurdering

Ud over overdrevsskrænten er området botanisk uinteressant, men en vigtig rasteplass for især grågæs, viber og andre vandfugle.

OMRÅDE E5

Afgrænsning

Området udgør den mere ekstensivt græssede del af en hegning omfattende desuden område E4 mod vest.

Beskrivelse af vegetationen

Mod nord ligger en hårdt græsset overdrevsskrænt, men ellers udgøres arealet af et meget fint artsrigt kær. Kæret er vældpåvirket med veludviklede mospuder med meget lav vegetation og meget varieret med tuer med overdrevsvegetation. Et besøg i forsommeren vil give mange arter. Af bemærkelsesværdige arter fandtes hjertegræs, djævelsbid, kær-trehage, maj-gøgeurt, tvebo baldrian, trævlekrone, spids øjentrøst og ikke mindst leverurt.

Pleje/drift

Arealet græsses af kreaturer.

Vurdering

Det artsrige kær er af meget stor botanisk værdi og afgrænsningen burde sikres ved en græsningsaftale. Vigtig rasteplass for gæs, ænder og vadefugle.

OMRÅDE E6

Afgrænsning

Området udgøres af en stor ugræsset parcel syd for Nebel vest for en nord-sydgående grøft.

Beskrivelse af vegetationen

Arealet er kraftigt tilgroet i højstaudekær, rørsump, pile- og ellesump.

Pleje/drift

Arealet er pt. uden drift

Vurdering

Arealet er en potentiel værdifuld botanisk lokalitet, da det grænser op til ekstremrigkærvegetation i område F4 mod øst og til fin artsrig rigkærvegetation mod vest. Forekomst af butblomstret siv er sandsynlig. Arealet burde retableres som græsningsområde.

OMRÅDE F1

Afgrænsning

Området udgøres af et heget areal bestående af flere parceller omkring en kanal nær Vøhr.

Beskrivelse af vegetationen

Mod syd og øst ligger gødskede, artsfattige græssede enge, mod nord en gødsket artsfattig overdrevsskrænt grænsende op til dyrkede marker. I en smal stribe mellem skrænten og de gødskede enge ligger et højstaudekær. Kæret er artsrigt og indeholder bl.a. butblomstret siv. Kæret genneskæres af flere tilgroede afvandingskanaler hvori sideskærm er hyppig.

Pleje/drift

Græsningen sker ved kreaturer og en afgræsning af højstaudekæret er for nylig etableret.

Vurdering

Højstaudekæret fremstår i øjeblikket mere som nedtrampet end afgræsset. Græsningen vil dog efterhånden kunne bevare den artsrige flora her. Resten af området er i øjeblikket botanisk uinteressant p.gr.a. gødskningen.

OMRÅDE F2

Afgrænsning

Arealet udgør den nordøstligste del af Bredmade og grænser mod nord op til en skovskrænt og mod syd op til en kanal.

Beskrivelse af vegetationen

Den vestlige del er heget, men pt. ugræsset, mens den østlige del dels fremstår som tagrørsump/højstaudekær og dels er dele afslået/drevet som høslet.

Floraen er forholdsvis artsrig. Indenfor det hegnede areal ca. 50 m nedenfor skovskrænten i nordøst ligger et større parti med butblomstret siv.

Pleje/drift

Hegningen i den vestlige del er foretaget i 1991 på foranledning af Vejle Amt, og gennem en græsningskontrakt søges arealet afgræsset af får sent på sommeren.

Vurdering

På besøgstidspunktet var arealet ret tilgroet og bortset fra forekomsten af butblomstret siv ret uinteressant. Det kan ikke udelukkes, at der tidligere på året kan findes andre interessante arter.

Afgræsningen vil øge arealets værdi.

OMRÅDE F3

Afgrænsning

Arealet udgøres af en større indhegning mellem område F2 og F4, der mod nord afgrænses af en skovskrænt og mod syd af Nørrestrand.

Beskrivelse af vegetationen

Arealet var på besøgstidspunktet højt tilgroet i tagrørsump og højstaudekær og nærmest skrænten med en del pil og rød-el.

Pleje/drift

Hegningen er foretaget i 1991 på foranledning af Vejle Amt og gennem en græsningskontrakt søges arealet afgræsset af får sent på sommeren.

Vurdering

Floraen er forholdsvis artsrig, men der blev ikke set sjældnere arter.

OMRÅDE F4

Afgrænsning

Arealet udgør een stor hegnet parcel helt ud til Nørrestrand i syd og mod nord grænsende op til en lav kratskrænt og dyrket mark.

Beskrivelse af vegetationen

Arealet græsses og er meget varieret og artsrigt. Den mest fugtige bund med tagrørsump er dog ugræsset. Yderst i sydøst mod Nørrestrand ses bl.a. strand-kogleaks og blågrøn kogleaks, en rest fra Nørrestrands tidligere højere saltholdighed.

Indenfor denne zone ligger et større gødsket og artsfattigt areal med græsser, tidsler og gåse-potentil. Ellers er resten ugødsket og afvekslende med fugtige og mere tørre partier og især mod nord med pile og ellesump.

Mod nordvest ses et større parti med butblomstret siv og af andre sjældnere arter fandtes vand-brandbæger og tvebo baldrian. Et besøg i forsommeren vil givet give mange arter.

Pleje/drift

Hegningen og afgræsningen er foranlediget af Vejle amt i 1991. Græsningen har hidtil foregået med kreaturer suppleret med får sent på året, men fra 1994 fjernes fårene p.gr.a. fare for smitteoverførsel til kvæget.

Vurdering

Området er generelt virkelig fint afgræsset og af stor botanisk værdi bl.a. ved forekomsten af butblomstret siv.

Holdes vegetationen lav har området desuden stor værdi for engfuglene.

LITTERATUR

Gravesen, Palle (1986): Foreløbig oversigt over botaniske lokaliteter. 5. Vejle amt. Miljøministeriet. Fredningsstyrelsen. København.

Hansen, K. (red.) (1981): Dansk Feltflora.

Petersen, Bent Vestergaard (1983): Nørrestrands vegetation. GEJRFUGLEN 19. årg. nr.2., s.53.

Petersen, Bent Vestergaard (1989): Purpur-Gøgeurt fundet som ny i TBU-distrikt 24. GEJRFUGLEN. 25. årg. nr.4., s.136-140.

Pinstrup, Hans (1983): Horsens Nørrestrand. GEJRFUGLEN. 19. årg. nr.2, s. 42-52.

Pinstrup, Hans (1993): Horsens Nørrestrand. SVINGFJEREN 12. årg. nr.2., s. 26-32.

Wiinstedt, K. (1915): Horsensegnens Flora. Botanisk Tidsskrift bd. 34, s. 89-160.

FLORALISTER FRA DE ENKELTE DELOMRÅDER

Nedenstående floralister indeholder de arter, der er blevet noteret på ekskursioner i juni, juli, august og september 1994. Fra flere af lokaliteterne er uvæsentlige arter ikke blevet noteret, hvis de i forvejen er blevet noteret fra en anden lokalitet.

OMRÅDE A1

Enge vest for Nørrestrand,
syd for Hansted Å

ager-tidsel
alm. hønsetarm
alm. hvene
alm. fredløs
alm. mjøddurt
angelik
blågrøn kogleaks
bredbladet dunhammer
butbladet skræppe
bånd-pil
eng-nellikerod
fløjlsgræs
gederams
glanskapslet siv
glat vejbred
glat burre
grenet pindsvineknop
grå-bynke
gul åkande i Hansted Å
gårde-vikke
gåse-potentil
horse-tidsel
høj sødgræs
kantet dueurt
kirtel-dueurt
knæbøjet rævehale
kruset skræppe
krybende baldrian
kær-padderok
kær-snerre
kær-svovlrod
kær-tidsel
lav ranunkel
liden andemad
lyse-siv
lådden dueurt
manna-sødgræs
mose-bunke
mælkerbøtte
rubus armeniacus
rød svingel
rød-el
sildig gyldenris

skvalderkål
smalbladet dunhammer
stor nælde
sump-evighedsblomst
sump-forglemmigej
sylt-star
syren
tagrør
tigger-ranunkel
tudse-siv
tykbladet ærenpris
vild kørvel

OMRÅDE A2

Nørrestrand sydvest

ager-padderok
ahorn
alm. kallingetand
alm. agermåne
alm. røn
alm. bjørneklo
alm. gyldenris
alm. hyld
alm. kamgræs
alm. torskemund
alm. mjøddurt
alm. knopurt
alm. kongepen
aln. gyldenris
alsike-kløver
angelik
ask
bidende stenurt
blød hejre
blåhat
bugtet kløver
bølget bunke
bånd-pil
djævelsbid
draphavre
dun-birk
dusk-syre
eng-brandbæger
engriflet hvidtørn
fladfrugt vandstjerne
fladstræt siv

fladstrået rapgræs
fugle-kirsebær
fåre-svingel
glansbladet rose
grenet pindsvineknop
grå-bynke
grå-pil
gul fladbælg
gærde-snerle
hare-kløver
hemhannet hønsetarm
hindbær
humle-sneglebælg
hvas randfrø
hvid snerre
hvid kornel
håret høgeurt
håret blågrøn rose
håret høgeurt
kamtchatka-rose
katteskæg
kirtel-dueurt
kornet stenbræk
krat-fladbælg
kruset vandaks
krybende baldrian
kvalkved
kærgaltetand
kål-tidsel
liden klokke
liden andemad
lådden dueurt
mark-forglemmigej
mirabel
mose-bunke
navr
pille-star
poppel sp.
rejnfang
roset-vandstjerne
rynket rose
rødknæ
sideskærm
sildig gyldenris
skov-elm
skov-æble
slåen
smalbladet høgeurt
spids-løn
stor andemad
stor nælde
stor skaller
svømmende vandaks
sød astragal
sød-æble
sølv-potentil

tagrør
toradet star
vellugtende gulaks
vild gulerod
vorte-birk

OMRÅDE A3

Skøjtebanen ved Bakkesvinget

alsike-kløver
fladfrugtet vandstjerne
fladstrået siv
grenet pindsvineknop
gærde-snerle
kruset vandaks
kål-tidsel
roset-vandstjerne
sylt-star

OMRÅDE A4

Slugter nord for Stadion

ager-padderok
ager-tidsel
alm. kongepen
alm. hyld
bakke-forgælemmigej
bidende ranunkel
blågrøn rose
blåhat
eng-brandbæger
eng-svingel
forskelligfarvet forglemmigej
glanskapslet siv
glat hunde-rose
horse-tidsel
hvid-snerre
høst-borst
håret høgeurt
kornet stenbræk
kruset skræppe
lav ranunkel
liden klokke
lådden dueurt
mose-bunke
skov-brandbæger
skov-hanekro
slåen
smalbladet høgeurt
sølv-potentil
tykbladet ærenpris
vandkarse
æble-rose

OMRÅDE B1

Ugræsset del af Lindskov
Knude

alm. rajgræs
alm. mjøddurt
alm. hundegræs
blågrøn rose
bånd-pil
dusk-fredløs
eng-forglemmigej
fliget brøndsæl
glat hunde-rose
høj sødgræs
krybende baldrian
kær-snerre
kær-svinemælk
lancetbladet ærenpris
liden andemad
manna-sødgræs
nøgle-skræppe
rørgræs
skive-kamille
smalbladet dunhammer
stor andemad
sølv-poppel
tagrør
tvebo baldrian
tykbladet ærenpris
vejbred-skeblad

OMRÅDE B2

Fåregræsset del af Lindskov
Knude

ager-snerle
ager-tidsel
ahorn
alm, røllike
alm. star
alm. hvene
alm. skjolddrager
alm. kvik
alm. markarve
alm. hylde
alm. syre
alm. hønsetarm
alm. agermåne
alm. kamgræs
alm. kællingetand
alm. brunelle
alm. hundegræs
alm. mjøddurt

angelik
bidende ranunkel
blåhat
blågrøn kogleaks
bredbladet snerre
butblomstret siv
draphavre
eng-forglemmigej
eng-kabbeleje
eng-rævehale
eng-svingel
engriflet hvidtjørn
fin kløver
fladstræt siv
fladtrykt kogleaks
fløjlsgræs
gifttyde
glat ærenpris
glat hunde-rose
gul fladbælg
gul snerre
guldhavre
gåse-potentil
hassel-brombær
hjertegræs
horse-tidsel
hulkrauet kodriver
hvid okseøje
hvid kløver
høj sødgræs
håret star
håret høgeurt
håret star
håret blågrøn rose
kantet perikon
kirtel-dueurt
knop-siv
kragefod
kruset skræppe
kryb-hvene
kær-dueurt
kær-fladstjerne
kær-snerre
kær-star
lancet-vejbred
lav ranunkel
lådden dueurt
mark-frytle
mark-ærenpris
mirabel
mose-bunke
muse-vikke
nøgle-skræppe
pengebladet fredløs
prikbladet perikon
rynket rose

rød svingel
rørgræs
selje-røn
sideskærm
skov-fyr
skov-løg
slåen
spidskapslet star
stor nælde
strand-kogleaks
strand-svingel
strand-kogleaks
sump-kallingetand
svartevald
sylt-star
sød-æble
tagrør
top-star
toradet star
trævlekrone
tusindfryd
tveskægget ærenpris
vand-brandbæger
vand-klaseskærm
vand-mynte
vand-skræppe
vellugtende gulaks
vild kørvel
vild løg
æble-rose

OMRÅDE B3

Nørrestrand syd fra Lindskov
Knude til Sundet

ager-padderok
ager-tidsel
ahorn
akselblomstret star
alm. hæg
alm. markarve
alm. kallingetand
alm. røllike
alm. agermåne
alm. hundegræs
alm. mangeløv
alm. hvene
alm. gyldenris
alsike-kløver
benved
bidende ranunkel
bredbladet snerre
draphavre
dusk-syre

engriflet hvidtørn
feber-nellikerod
fladstrået rapgræs
fløjlsgræs
følfod
gederams
glat hunde-rose
grøn høgeskæg
grå-bynke
gul fladbælg
gul kløver
gåsemad
haremad
hassel
humle-sneglebælg
hvid okseøje
høj sødgræs
kanadisk gyldenris
kantet perikon
korbar
krybende baldrian
kær-svinemælk
lancet-vejbred
mark-forglemmigej
mark-krageklo
mark-ærenpris
mellembudt star
nøgle-skræppe
pastinak
pengebladet fredløs
prikbladet perikon
rubus armeniacus
rundbælg
rynket rose
sele-pil
sildig gyldenris
skov-hullæbe
slåen
småkronet gedeskæg
storbægret storeknøb
strand-svingel
sød-æble
tagrør
tofrøet vikke
vedbend
vellugtende gulaks
vild kørvel
vild gulerod

OMRÅDE C1

Nørrestrand sydøst langs
Sundet

ahorn
aks-rapunsel
alm. agermåne
alm. torskemund
alm. hvidtjørn
alm. bingelurt
alm. bjørneklo
angelik
ask
benved
bidende ranunkel
bittersød natskygge
blød storkenøb
burre-snerre
bøg
bånd-pil
dun-birk
dunet gedebled
dusk-fredløs
dusk-syre
eng-forglemmigej
engriflet hvidtjørn
femhannet pil
fugle-kirsebær
glansbladet rose
glat dueurt
grå-pil
gul iris
guldragn
gårde-snerle
haremad
hassel
hulkrauet kodriver
hulsvøb
humle-sneglebæg
hunde-kvik
hvas randfrø
hvid anemone
hvid kløver
hvid kornel
knippe-star
knoldet brunrod
krybende potentil
kær-svinemælk
lancet-vejbred
liljekonval
lund-rapgræs
mangeblomstret rose
mark-krageklo
mælkebøtte
navr

prikbladet perikon
ribs
rød kornel
rød-el
rød-gran
sanikel
selje-røn
skov-galtetand
skov-hullæbe
skov-jordbær
skovbyg
skvalderkål
slåen
smalbladet vikke
solbær
stikkelsbær
stilk-eg
stinkende storkenøb
stor nælde
svartevæld
sød astragal
vedbend
vorte-birk
ægbladet fliglæbe

OMRÅDE C2

Kær og sump nord for Djæv-
lekløften

alm. mjøduert
bånd-pil
grå-pil
hindbær
hvid kornel
krybende baldrian
kæmpe-bjørneklo
kær-tidsel
lav ranunkel
ladden dueurt
stor nælde
sump-kællingetand
tagrør
vand-pileurt

OMRÅDE C3

Djævlekløften

ager-padderok
ager-tidsel
ahorn
aks-rapunsel
alm. hvidtjørn

alm. røllike
alm. røn
alm. fuglegræs
alm. hundegræs
alm. hønsetarm
alm. bjørneklo
alm. hvene
alm. pimpinelle
alm. syre
alm. rajgræs
alm. brunelle
alm. kamgræs
bidende ranunkel
blød hejre
blåhat
bredbladet snerre
bølget bunke
eng-rottehale
engriflet hvidtjørn
fløjlsgræs
glat hunde-rose
græsbladet fladstjerne
gul snerre
hunde-viol
hvid anemone
hvid-kløver
hyrdetaske
høst-borst
håret høgeurt
kantet perikon
krat-fladbælg
krat-viol
kruset skræppe
liden klokke
lugtløs kamille
lund-padderok
lyng-snerre
læge-ærenpris
prikbladet perikon
ru svinemælk
smalbladet høgeurt
stilk-eg
tormentil
tusindfryd
vellugtende gulaks
vild kørvel

OMRÅDE C4

Nørrestrand sydøst, græsset
skrænt

ager-gåseurt
alm. brunelle
alm. kamgræs

alm. kongepen
alm. syre
alm. pimpinelle
alm. røllike
alm. røn
bredbladet timian
bugtet kløver
dag-pragtstjerne
fladstrået rapgræs
fløjlsgræs
gul snerre
hunde-viol
hyrdetaske
håret løvefod
jordbær-potentil
kantet perikon
kornet stenbræk
lancet-vejbred
lav tidsel
liden klokke
lyng-snerre
mark-ærenpris
mirabel
skov-elm
skov-æble
tveskægget ærenpris

OMRÅDE C5

Nørrestrand sydøst, ekstrem-
rigør

alm. syre
alm. rapgræs
alm. mjøldurt
alm. fredløs
alm. rajgræs
alm. skjolddrager
alm. star
angelik
bidende ranunkel
blågrøn kogleaks
bredbladet dunhammer
bukkeblad
butblomstret siv
dun-birk
dusk-fredløs
dynd-padderok
eng-forglemmigej
eng-kabbeleje
eng-nellikerod
eng-rævehale
eng-skjaller
eng-troldurt
eng-viol

fløjlsgræs
 glanskapslet siv
 græsbladet fladstjerne
 grå-pil
 gul iris
 gåse-potentil
 hvid-kløver
 kær-høgeskæg
 kantet dueurt
 kirtel-dueurt
 kragefod
 kruset skræppe
 kær-dueurt
 kær-fladstjerne
 kær-padderok
 kær-snerre
 kær-star
 kær-tidsel
 leverurt
 lyse-siv
 lådden dueurt
 maj-gøgeurt
 mose-bunke
 muse-vikke
 nikkende star
 næb-star
 rød-el
 sideskærm
 smalbladet mangeløv
 stor nælde
 sump-fladstjerne
 sump-forglemmigej
 sump-kællingetand
 sump-snerre
 sværtevæld
 tagrør
 top-star
 toradet star
 trævlekrone
 tudse-siv
 tvebo baldrian
 vand-mynte
 vand-brandbæger
 vand-skræppe
 vandnavle
 vinget perikon
 øret pil

OMRADE C6

Nørrestrand sydøst, ugræsset
skrænt

ager-tidsel
 alm. kællingetand

alm. knopurt
 alm. syre
 alm. hvene
 alm. kamgræs
 alm. rajgræs
 djævelsbid
 draphavre
 eng-rottehale
 græsbladet fladstjerne
 gul snerre
 hunde-viol
 lancet-vejbred
 liden klokke
 rød svingel
 rødknæ
 selje-røn
 stor nælde
 vellugtende gulaks

OMRADE C7

Bredmade sydøst m.m

alm. fredløs
 alm. mjødurt
 angelik
 bidende stenurt
 bredbladet dunhammer
 butbladet skræppe
 gederams
 glat vejbred
 grå-bynke
 gåse-potentil
 høj sødgræs
 høst-borst
 krybende baldrian
 kær-snerre
 kær-star
 kær-tidsel
 kål-tidsel
 lav ranunkel
 liden burre
 lugtløs kamille
 lyse-siv
 lådden dueurt
 pastinak
 rørgræs
 skive-kamille
 stor nælde
 sump-kællingetand
 tagrør
 vand-mynte
 vej-pileurt

OMRÅDE D1

Skrånter m.m. omkring Ham-
mersholm

aften-pragtstjerne
ahorn
alm. hønsetarm
alm. kamgræs
alm. katost
alm. hylde
alm. røllike
alm. rajgræs
alm. hvene
alm. hundegræs
alm. bjørneklo
alsike-kløver
avnbøg (plantet)
blæresmælde
blød hejre
blød storkenæb
butbladet skræppe
bøg
draphavre
dusk-syre
døvnælde
eng-brandbæger
feber-nellikerod
finbladet vejsennep
fløjlsgræs
gederams
grå-bynke
haremad
hulsvøb
hundetunge
hvid kløver
hyrdetaske
kløftet storkenæb
kruset skræppe
kæmpe-bjørneklo
læge-oksetunge
mark-ærenpris
marts-viol
prikbladet perikon
rødknæ
skov-elm
småbladet lind (plantet)
snøbær
stor nælde
tofrøet vikke
vild kørvel

OMRÅDE D2

Ugræsset kær og sump vest for
Nørrestrand nord for Hansted
A

ager-tidsel
alm. rapgræs
alm. skjolddrager
alm. star
alm. fredløs
alm. mjødukt
bidende ranunkel
bredbladet mærke
bredbladet dunhammer
bukkeblad
burre-snerre
dynd-padderok
eng-forglemmigej
eng-kabbeleje
eng-skjaller
enskallet sumpstrå
fersken-pileurt
fladstrået siv
fladtrykt kogleaks
gifttyde
glanskapslet siv
grå-pil
gul fladbælg
gåse-potentil
horse-tidsel
høj sødgræs
høst-borst
kirtel-dueurt
knop-siv
kruset skræppe
kær-dueurt
kær-padderok
kær-trehage
kødfarvet gøgeurt
lav ranunkel
lugtløs kamille
lyse-siv
lådden dueurt
maj-gøgeurt
manna-sødgræs
mose-bunke
muse-vikke
nikkende star
nøgle-skræppe
rørgræs
sideskærm
skive-kamille
smalbladet kæruld
smalbladet dunhammer
stor nælde

strand-svingel
sump-kællingetand
sump-snerre
svartevald
sylv-star
tigger-ranunkel
top-star
toradet star
trævlekroner
vand-pileurt
vand-skræppe
vand-brandbæger
vand-klaseskærm
vand-mynte
vandnavle
vellugtende kamille

OMRADE D3

Nørrestrand nordvest, græsset
eng m.m.

ager-padderok
ager-tidsel
alm. syre
alm. knopurt
alm. brunelle
alm. kamgræs
alm. skjolddrager
alm. dværgløvefod
alm. rajgræs
alm. røllike
alm. markarve
blære-star
blød storkenøb
blågrøn rose
blågrå siv
bukkeblad
eng-nellikered
eng-rottehale
eng-rævehale
eng-skjaller
eng-troldurt
engkarse
fløjlsgræs
fåblomstret kogleaks
fåre-svingel
glat ærenpris
grenet pindsvineknop
græsbladet fladstjerne
grå-pil
gul fladbælg
hirse-star
hjertegræs
horse-tidsel

hvid kløver
håret star
kløftet storkenøb
knop-siv
knæbøjet rævehale
kragefod
kryb-hvene
krybende potentiel
kær-galtetand
kær-svovlrod
kær-tidsel
lancetbladet høgeurt
lav ranunkel
lyse-siv
maj-gøgeurt
mark-ærenpris
nøb-star
pengebladet fredløs
rød-el
sideskærm
smalbladet kæruld
sump-forglemmigej
sø-kogleaks
tagrør
toradet star
tusindfryd
tvebo baldrian
udspærret vinterkarse
vand-brandbæger
vand-klaseskærm
vandnavle
vej-pileurt
vellugtende gulaks
vinget perikon

OMRÅDE E1

Gødet, græsset eng syd for
Strandholt

lav ranunkel
tusindfryd
kruset skræppe

OMRÅDE E2

Græsset eng og kær nord for
Loddentot

ager-tidsel
alm. mødurt
alm. syre
alm. fuglegræs
angelik
bidende ranunkel
bidende pileurt
bleg pileurt
bredbladet dunhammer
brudelys
dunet dueurt
dynd-padderok
eng-kasbbbeleje
engkarse
fersken-pileurt
fladfrugtet vandstjerne
fladstrået siv
fliget brøndsel
gifttyde
glanskapslet siv
gåse-potentil
horse-tidsel
høj sødgræs
knæbøet rævehale
krans-mynte
kruset skræppe
kær-fladstjerne
kær-galtetand
kær-guldkarse
kær-ranunkel
lav ranunkel
liden andemad
mose-bunke
nikkende brøndsel
nøgle-skræppe
rød-kløver
sideskærm
smalbladet dunhammer
star sp.
stor andemad
sump-fladstjerne

sværtevæld
tagrør
trævlekrone
tusindfryd
tykbladet ærenpris
vajbred-skeblad
vand-brandbæger
vand-klaseskærm
vand-skræppe
vandnavle
vandpest
vej-pileurt

OMRÅDE E3

Græsset kær vest for Fiske-
bæks udløb

ager-tidsel
alm. fuglegræs
alm. skjolddrager
alm. syre
alm. mødurt
angelik
bidende ranunkel
bidende pileurt
blågrå siv
bredbladet dunhammer
dunet dueurt
dynd-padderok
eng-forglemmigej
eng-kabbbeleje
engkarse
fliget brøndsel
gifttyde
glanskapslet siv
gul iris
gåse-potentil
horse-tidsel
høj sødgræs
knæbøjet rævehale
krans-mynte
kruset skræppe
kær-dueurt
kær-fladstjerne
kær-galtetand
kær-padderok
kær-ranunkel
kær-tidsel
lav ranunkel
liden andemad
lådden dueurt
mose-bunke
nøgle-skræppe
rød-el

rød-kløver
sideskærm
spyd-mælde
star sp.
sump-fladstjerne
sump-forglemmijej
sump-kællingetand
sværtevæld
tagrør
top-star
trævlekroner
tusindfryd
tykbladet ærenpris
vand-brandbæger
vand-klaseskærm
vand-skræppe
vandnavle
vejbred-skeblad

OMRÅDE E4

Græsset gødet eng og overdrev
øst for Fiskebæks udløb

ager-tidsel
alm. rajgræs
blød storkenøb
glat vejbred
glat hunde-rose
knold-ranunkel
kornet stenbræk
lancet-vejbred
mælkebøtte
skive-kamlille
tusindfryd

OMRÅDE E5

Græsset kær syd for Nebel

alm. mjøddurt
alm. hønsetarm
alm. kamgræs
alm. brunelle
alm. knopurt
angelik
bidenmde ranunkel
bukkeblad
djævelsbid
eng-kabbeleje
eng-nellikerod
engkarse
glanskapslet siv
hjertergræs

hjortetrøst
høj sødgræs
kirtel-dueurt
kragefod
kær-dueurt
kær-galtetand
kær-svinemælk
kær-tidsel
kær-trehage
lancet-vejbred
leverurt
lyse-siv
maj-gøgeurt
mose-bunke
muse-vikke
rød-kløver
sideskærm
spids øjentrøst
sump-kællingetand
tagrør
tormentil
trævlekroner
tvebo baldrian
vand-mynte
vandnavle

OMRÅDE E6

Ugræsset sump syd for Nebel

tagrør
rød-el
pile-arter

OMRÅDE F1

Bredmade nordøst, græsset
hegninger

alm. fredløs
alm. mjøddurt
angelik
bredbladet dunhammer
butblomstret siv
dunet dueurt
eng-nellikerod
glanskapslet siv
håret star
krybende baldrian
krybende læbeløs
kær-padderok
kær-snerre
kær-star
kål-tidsel
lav ranyinkel
lyse-siv
lådden dueurt
sideskærm
sump-kællingetand
tagrør
tue-star?
tykakset star
tykbladet ærenpris
vand-mynte

OMRÅDE F2

Bredmade nord, ugræsset fåre-
hegning

alm. mjøddurt
alm. fredløs
angelik
bredbladet dunhammer
butblomstret siv
eng-nellikerod
glanskapslet siv
håret star
krybende baldrian
kær-dueurt
kær-padderok
kær-snerre
kær-star
kær-svinemælk
kål-tidsel
lav ranyinkel
lyse-siv
lådden dueurt
sideskærm

sump-kællingetand
tagrør
vand-mynte

OMRÅDE F3

Bredmade nordvest, ugræsset
hegning

alm. mjøddurt
alm. fredløs
angelik
bredbladet dunhammer
eng-nellikerod
glanskapslet siv
håret star
krybende baldrian
kær-dueurt
kær-padderok
kær-snerre
kær-star
kær-svinemælk
kær-tidsel
kål-tidsel
lav ranunkel
lyse-siv
lådden dueurt
sideskærm
sump-kællingetand
tagrør
vand-mynte

OMRÅDE F4

Nørrestrand nordøst, græsset
stor hegning

ager-tidsel
alm. syre
alm. mjøddurt
alm. skjolddrager
alm. kvik
alm. fredløs
angelik
bidende ranunkel
bidende pileurt
blågrøn kogleaks
bredbladet dunhammer
butblomstret siv
dynd-padderok
eng-nellikerod
glanskapslet siv
gåse-potentil
hjortetrøst

horse-tidsel
håret star
kirtel-dueurt
kragefod
krybende baldrian
kær-dueurt
kær-padderok
kær-snerre
kær-star
kær-tidsel
kål-tidsel
lav ranunkel
lyse-siv
lådden dueurt
mose-bunke
nyse-røllike
nøgle-skræppe
sideskærm
smalbladet kæruld
strand-kogleaks
sump-kællingetand
sværtevæld
tagrør
toradet star
tudse-siv
tvebo baldrian
tykbladet ærenpris
vand-brandbæger
vand-mynte
vand-skræppe
vandnavle
vild kørvel

SAMLET FLORALISTE FRA NØRRESTRAND

Listen er primært baseret på optegnelser i sommeren 1994. Ældre egne fund af mere ualmindelige arter er tilføjet med årstal i parentes.

ager-padderok	rødknæ
dynd-padderok	nøgle-skræppe
kær-padderok	kruset skræppe
lund-padderok	vand-skræppe
smalbladet mangeløv	butbladet skræppe
alm. mangeløv	dusk-syre
kær-mangeløv (1976)	strand-engelskgræs
rød-gran	kantet perikon
gul åkande	prikbladet perikon
hvid anemone	vinget perikon
eng-kabbeleje	alm. katost
bidende ranunkel	marts-viol
knold-ranunkel	hunde-viol
vorterod	eng-viol
kær-ranunkel	krat-viol
lav ranunkel	skov-viol
tigger-ranunkel	bævreasp
skov-elm	sølv-poppel
stor nælde	hvid-pil
bøg	grøn pil
stilk-eg	øret pil
rød-el	selje-pil
vorte-birk	grå-pil
dun-birk	femhannet pil
hassel	bånd-pil
alm. markarve	gåsemad
alm. hønsetarm	udspærret vinterkarse
opret hønsetarm	hyrdetaske
femhannet hønsetarm	vandkarse
trævlekrone	engkarse
skorarve	finbladet vejsennep
dag-pragtstjerne	kær-guldkarse
aften-pragtstjerne	pengebladet fredløs
blæresmelde	dusk-fredløs
stor fladstjerne	alm. fredløs
sump-fladstjerne	hulkrauet kodriver
græsbladet fladstjerne	solbær
alm. fuglegræs	bidende stenurt
kær-fladstjerne	kornet stenbræk
spyd-mælde	leverurt
hvidmelet gåsefod	alm. agermåne
vand-pileurt	håret løvefod
fersken-pileurt	alm. dværgløvefod
bidende pileurt	alm. mjøldurt
bleg pileurt	skov-jordbær
vej-pileurt	eng-nellikerod
alm. syre	feber-nellikerod

gåse-potentil	ris-dueurt
sølv-potentil	kær-dueurt
tormentil	hvid kornel
krybende potentil	rød kornel
kragefod	benved
jordbær-potentil	alm. bingelurt
glat hunde-rose	navr
håret blågrøn rose	spids-løn
blågrøn rose	ahorn
æble-rose	storbægret storkenøb
rynket rose	kløftet storkenøb
mangeblomstret rose	blød storkenøb
kamtchatka-rose	pyrenæisk storkenøb
glansbladet rose	stinkende storkenøb
korbar	alm. mælkeurt (1988)
hindbær	vedbend
hassel-brombær	skalderkål
rubus armeniacus	angelik
rubus radula	vild kørvel
alm. hvidtjørn	sideskærm
engriflet hvidtjørn	hulsvøb
skov-æble	kommen (1989)
sød-æble	gifttyde
alm. røn	vild gulerod
selje-røn	kæmpe-børneklo
fugle-kirsebær	alm. bjørneklo
mirabel	vandnavle
alm. hæg	vand-klaseskærm
slåen	pastinak
rundbælg	kær-svovlrod
sød astragal	sanikel
guldregn	alm. pimpinelle
krat-fladbælg	bredbladet mærke
gul fladbælg	hvas randfrø
alm. kællingetand	bittersød natskygge
sump-kællingetand	gærde-snerle
humle-sneglebælg	ager-snerle
hvid stenkløver	bukkeblad
mark-krageklo	læge-oksetunge
hare-kløver	hundetunge
gul kløver	mark-forglemmigej
fin kløver	forskelligfarvet forglemmigej
alsike-kløver	sump-forglemmigej
bugtet kløver	eng-forglemmigej
rød kløver	bakke-forglemmigej
hvid-kløver	foder-kulsukker
smalbladet vikke	roset-vandstjerne
muse-vikke	fladfrugt vandstjerne
tofrøet vikke	krybende læbeløs
gærde-vikke	korsknap
kirtel-dueurt	døvnælde
gederams	sværtevæld
kantet dueurt	kransbørste (1988)
ladden dueurt	vand-mynte
dunet dueurt	krans-mynte
glat dueurt	alm. brunelle

alm. skjolddrager
kær-galtetand
skov-galtetand
bredbladet timian
lancet-vejbred
glat vejbred
ask
spids øjentrøst
skælrod (1991)
alm. torskemund
eng-troldurt
stor skjaller
knoldet brunrod
lancetbladet ærenpris
mark-ærenpris
tykbladet ærenpris
tveskægget ærenpris
læge-ærenpris
glat ærenpris
liden klokke
nælde-klokke
aks-rapunsel
burre-snerre
hvid snerre
kær-snerre
lyng-snerre
sump-snerre
gul snerre
dunet gedebled
alm. hyl
alm. snebær
kvalkved
tvebo baldrian
krybende baldrian
blåhat
djævelsbid
alm. røllike
nyse-røllike
ager-gåseurt
glat burre
liden burre
grå-bynke
tusindfryd
fliget brøndsøl
nikkende brøndsøl
alm. knopurt
vellugtende kamille
skive-kamille
lav tidsøl
ager-tidsøl
kær-tidsøl
kål-tidsøl
horse-tidsøl
grøn høgeskæg
kær-høgeskæg
bitter bakkestjerne (1976)

hjortetrøst
sump-evighedsblomst
lancetbladet høgeurt
håret høgeurt
smalbladet høgeurt
alm. kongepen
haremad
høst-borst
hvid okseøj
vand-brandbæger
eng-brandbæger
skov-brandbæger
alm. gyldenris
sildig gyldenris
kanadisk gyldenris
ru svinemælk
kær-svinemælk
skov-salat
rejnfang
mælkebøtte
småkronet gedeskæg
lugtløs kamille
følfod
vejbred-skebalad
brudelys
vandpest
kær-trehage
kruset vandaks
glansbladet siv
tudse-siv
fladstrået siv
knop-siv
lyse-siv
butblomstret siv
blågrå siv
mark-frytle
fladtrykt kogleaks
strand-kogleaks
nikkende star
tue-star
tykakset star
kær-star
vår-star (1988)
toradet star
håret star
hare-star
alm. star
sylt-star
hirse-star
top-star
pille-star
mellebrudt star
knippe-star
akselblomstret star
næb-star
spidskapslet star

blære-star
fåblomstret kogleaks
enskallet sumpstrå
smalbladet kæruld
sø-koglekas
blågrøn kogleaks
alm. hvene
kryb-hvene
knæbøjet rævehale
eng-rævehale
vellugtende gulaks
draphavre
hjertegræs
blød hejre
alm. kamgræs
alm. hundegræs
mose-bunke
bølget bunke
hunde-kvik
alm. kvik
strand-svingel
fåre-svingel
rød svingel
eng-svingel
manna-sødgræs
høj sødgræs
fløjlsgræs
skovbyg
alm. rajgræs
kattesæg
rørgræs
eng-rottehale
tagrør
enårig rapgræs
fladstrået rapgræs
lund-rapgræs
eng-rapgræs
alm. rapgræs
guldhavre
grenet pindsvineknop
smalbladet dunhammer
bredbladet dunhammer
liden andemad
stor andemad
kors-andemad
vild løg
skov-løg
liljekonval
gul iris
maj-gøgeurt
maj x purpur-gøgeurt (1988)
kødfarvet gøgeurt
purpur-gøgeurt (1988)
ægbladet fliglæbe
skov-hullæbe
skov-gøgelilje (1988)

BILAG A

VEGETATIONSTYPER VED NØRRESTRAND

På efterfølgende kort er vist de vegetationstyper, der blev observeret i sommeren 1994 suppleret med studier af flyfotos fra 1990.

- Rørsump.
- Højstaudekær/starsump/butblomstret siv-sump
- Lavtvoksende kærsumfund, ugødsket/svagt gødsket
- Eng, gødsket/omlagt
- Overdrev, gødsket/ugødsket
- Pile/ellesump
- Krat/skov

BILAG B

AFGRÆNSNING OG SÆRLIGE PLANTEFUND

På følgende 5 opfotograferede kopier af flyfotos af Nørrestrand i målestok 1:4.000 er vist den mere præcise inddeling af det undersøgte areal.

Med forskellig farve er vist den præcise placering af de mere interessante plantefund og lokaliteter indenfor hvert delområde. For nærmere beskrivelse af arealerne samt floraliste henvises til afsnittet "Nuværende vegetation" og tilhørende floraliste.

Område A2: gul: Sandet overdrevsflora langs Nordmarksvej

Område B1: gul: Mere lavtvoksende rørsump med tvebo baldrian og orkideer

Område B2: grøn: Lille lavning med hjertegræs
blå: Overdrev med hulkravet kodriver og guldhavre
orange: Ensformigt areal med butblomstret siv

Område C1: blå: Krat med ægbladet fliglæbe, sanikel, hulkravet kodriver m.m.

Område C3: grøn: Nordvendt skrænt med skov-gøgelilje o.m.m.

Område C4: gul: Nordvendt skrænt med lav tidsel, jordbærpotentil, m.m.

Område C5: orange: Vældpåvirket lavtvoksende lille område med eng-troldurt, butblomstret siv, vinget perikon, purpur-gøgeurt, maj-gøgeurt m.m.

grøn: Lavtvoksende kær med bl.a. leverurt, butblomstret siv, tvebo baldrian og evt. purpur-gøgeurt

Område C6: blå: Ugræsset skrænt med overdrevsvegetation og bl.a. alm. mælkeurt

Område D2: grøn: Ugræsset artsrigt kær med kødfarvet gøgeurt, maj-gøgeurt m.m.m.

Område D3: blå: Knoldkær med lancetbladet høgeurt, eng-troldurt, fåblomstret kogleaks m.m.

Område E2: orange: Rørsump med brudelys

Område E5: grøn: Artsrigt lavvoksende kær med leverurt, maj-gøgeurt, hjertegræs, tvebo baldrian m.m.m.

Område F1: orange: Højstaudekær med butblomstret siv

Område F2: orange: Høstaudekær med butblomstret siv

Område F4: orange: Plet med butblomstret siv i stort kærrområde